

Dosarul nr. 2ra-240/2021

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. V. Lastavețchi)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. I. Secieru, V. Mihaila, Iu. Cotruță)

DECIZIE

19 mai 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru

examinând recursurile declarate de Întreprinderea cu Capital Străin „Jurnal de Chișinău Plus” și de Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „Jurnal de Chișinău Plus”, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației, exprimarea scuzelor și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 20 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache, a fost casată hotărârea din 20 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii,

c o n s t a ț ă :

La 23 iulie 2015 Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache, a depus cerere de chemare în judecată (cu concretizările ulterioare) împotriva ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL, intervenient accesoriu ÎCS „Reforma Art” SRL cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, prin dezmințirea informației și exprimarea scuzelor.

În motivarea acțiunii a invocat că, la 02 iunie 2015, în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” (ora difuzării 19:35 - 19:40) postul de televiziune Jurnal TV a lansat materialul critic denumit „Tîlharul cu chip mîeros”, ce abundă de insinuări și de critici nefondate în adresa dlui Candu Andrian, fapt care îi lezează profund demnitatea, onoarea și reputația profesională.

A relevat că materialul difuzat conține injurii, comportă caracter defăimător și se bazează pe substrat factologic a cărui expunere este denaturată până la falsitate.

Afirmațiile denigratoare lansate în adresa dlui Andrian Candu sunt: „Insul care a colaborat la mai multe crime” și „Tîlharul cu chip mîros”. Materialul respectiv a fost difuzat în contextul în care la data de 01 iunie 2015, de Ziua Internațională a Copiilor, reclamantul a vizitat un spital cu copii bolnavi, aducându-le dulciuri și jucării.

Nefiind de acord cu informațiile difuzate de pârât și respectând prevederile art.15 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, reclamantul a înaintat pârâtului la data de 17 iunie 2015 o cerere prealabilă prin care a solicitat dezmințirea informației și exprimarea scuzelor de rigoare, însă cerințele reclamantului au fost respinse de către pârât prin scrisoarea de răspuns nr. 217- E/04 din 22 iunie 2015.

A indică că, la temelia funcționării sistemului internațional de drept stă principiul prezumției nevinovăției care este proclamat de art. 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948). Același principiu este statuat și de art. 6 alin. (2) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, text conform căruia „Orice persoană acuzată de vreo infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită”. Prezumția nevinovăției este reflectată în Constituție (art.21) și în Codul de Procedură Penală (art.8).

A notat că, în baza acestui principiu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit în nenumărate rânduri faptul că o persoană nu poate fi considerată „vinovată”, cu toate repercusiunile ce decurg de aici, fără existența unei hotărâri definitive. Prezumția de nevinovăție stă la baza tuturor garanțiilor procesuale legate de protecția persoanei, inclusiv în ceea ce privește dreptul la imagine al persoanei pînă în momentul în care se stabilește cu certitudine vinovăția acesteia.

A relatat că, în scrisoarea de răspuns la cererea prealabilă pârâtul a invocat precum că „reclamantul nu a demonstrat că judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient”, însă din start constată că în răspunsul acordat pârâtul interpretează greșit sintagma judecată de valoare fără substrat factologic suficient”.

A evidențiat că, materialul critic intitulat „Tîlharul cu chip mîros” difuzat de Jurnal TV în data de 02 iunie 2015 în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” (ora difuzării 19:35 - 19:40) este o judecată de valoare care se bazează pe fapte care au avut loc, dar a căror expunere este denaturată pînă la falsitate. Falsitatea materialului difuzat se deduce chiar din titlu acestuia, în care pârâtul utilizează pe nedrept cuvîntul „tîlhar”, urmînd expresii înjositoare, precum: „insul care a colaborat la mai multe crime”, „insul care le-a furat unor copii viitorul”, „călăul care își vizitează victimele” etc., prin care s-au adus atingeri onoarei și demnității reclamantului.

A afirmat că, pârâtul recurge la tertipuri de interpretare a legii, deși în scrisoarea de răspuns pârâtul recunoaște că pentru publicarea judecăților de valoare bazate pe fapte denaturate pînă la falsitate se angajează răspunderea, în dorința de a se exonera pune întreaga sarcină a probațiunii pe seama reclamantului. Totuși încercările superficiale ale pârâtului de a diminua consecința relatărilor sale denigratoare sunt combătute de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Exemplu elocvent în acest context servește cauza Ivanciuc vs. România (nr. 18624/03 din 08.09.2005) în care Curtea Europeană a fost sesizată referitor la condamnarea în România a unui jurnalist care calomniase un politician prin intermediul presei. Curtea a dat cîștig de cauză politicianului, argumentînd că

jurnalistul era obligat să furnizeze o bază factuală suficientă în sprijinul alegațiilor sale, chiar dacă relatările sale se analizează ca judecâți de valoare. Mai mult, Curtea Europeană se expune că utilizarea noțiunii de „călău” în privința unui politician, cu siguranță poate fi analizată ca judecată de valoare, dar pornind de la caracterul public al informației (mass-media), jurnalistul nu era în drept să o facă, fiind capabil să ofenseze persoana vizată. În fine, Curtea a decis că în pofida caracterului penal al amenzii aplicate jurnalistului, mărimea acesteia și mărimea despăgubirilor alocate erau simbolice; plângerea jurnalistului a fost considerată vădit nefondată și inadmisibilă.

A considerat că pârâtul se face vinovat de injurie în adresa reclamantului. Cuvinte precum călău sadic, criminal, tâlhar sau călău care își vizitează victimele utilizate în materialul difuzat de Jurnal TV se califică drept injurie conform Legii cu privire la libertatea de exprimare.

A indicat că, injuria este insulta sau jignirea (gravă) adusă unei persoane prin cuvinte, gesturi sau acte jignitoare; ofensa gravă adusă cuiva în public prin vorbă care lezează demnitatea sau reputația; jignirea prin vorbe a unei persoane oficiale aflate în exercițiul funcțiunii (cu înțeles de ultragiere) (Dicționarul explicativ al limbii române, 2009).

A conchis că din examinarea materialului denigrator „Tîlharul cu chip mîeros”, pârâtul și-a dorit cu rea-credință jignirea premeditată a onoarei, demnității și reputației profesionale a reclamantului. Faptul folosirii cuvintelor înjositoare la adresa reclamantului anume în contextul exercitării de către acesta a sarcinilor aferente funcției pe care o deține în stat, denotă caracterul deliberat și bine gîndit al insultei săvîrșite de pârât.

A relatat că injuriile difuzate de către pârât au depășit limitele protejate de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO). Prin difuzarea materialului critic Jurnal TV a depășit limitele dreptului la liberă exprimare a presei, care presupune prin sine o balanța între reputația persoanei, respectarea vieții private (art. 8 CEDO) și libertatea de exprimare (art. 10 CEDO).

A considerat că difuzarea de către pârât a materialului denigrator a defăimat și a ponegрит la propriu persoana reclamantului, cuvintele expuse fiind extrem de ofensatoare.

A susținut că reclamantul este persoana cu cea mai înaltă funcție în stat - Președintele Parlamentului Republicii Moldova, exponent și vicepreședinte al Partidului Democrat, iar injuria adusă de un post de televiziune este de natură a afecta cariera profesională și politică a reclamantului, cauzându-i un prejudiciu moral imens.

Pârâtul a acționat cu rea-credință în difuzarea materialului critic. Garanțiile acordate jurnaliștilor de art. 10 CEDO urmează a fi supuse prezumției că aceștia acționează cu bună credință conform eticii ziaristice. Acțiunile pârâtului însă dovedesc exact contrariul, că prin difuzarea materialului critic a dat dovadă de rea-credință, fapt ce contravine normelor deontologice ale jurnalistului.

Reclamantul a solicitat obligarea pârâtului de a dezminți prin aceleași mijloace de informare în masă sau unor mijloace de informare în masă similare, a informației defăimătoare răspândite de către acesta împotriva reclamantului în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015, ora 19:35 -19:40; dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin

vociferare a următorului text: „postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnaltv.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; dezmințirea să fie realizată de www.jurnaltv.md conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnaltv.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; înștiințarea prealabilă a dlui Andrian Candu despre data, ora exactă, emisiunea, rubrica și pagina în care va fi difuzat textul dezmințirii.

Prin hotărârea din 20 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea depusă de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 27 februarie 2020, Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache, a declarat apel împotriva hotărârii din 20 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Prin decizia din 20 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache, a fost casată integral hotărârea din 20 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost emisă o nouă hotărâre de admitere a acțiunii și a fost obligat ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL să dezmințe, prin aceleași mijloace de informare în masă sau a unor mijloace de informare în masă similare, informația defăimătoare în privința lui Andrian Candu răspândite de către acesta în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015 la orele 19:35-19:40. Dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”. Dezmințirea să fie realizată de www.jurnal.md conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”. A fost încasat în beneficiul lui Andrian Candu din contul ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL suma de 100 de lei, cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat în prima instanță, și suma de 75 de lei, cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat în instanța de apel.

La 04 decembrie 2020, prin intermediul oficiului poștal, ÎCS „Jurnal de Chișinău Plus” SRL a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, decizia emisă de instanța de apel este o mostră clară de sfidare a cadrului național și internațional în materie de libertate de exprimare, ce atentează în mod inadmisibil asupra garanțiilor conferite de art. 10 CEDO.

Potrivit conținutului deciziei contestate, de instanța de apel au fost calificate ca lezante expresiile: „insul care a colaborat la mai multe crime” și „tîlharu cu chip mîeros”, ce au fost apreciate ca fiind judecări de valoare a căror expunere este denaturată până la falsitate. „Călău sadic, criminal, tîlhar” și călău care își vizitează victimile”, ce au fost calificate ca înjurie.

În această privință instanța de recurs urmează să constate că nici una din aceste expresii nu constituie și nu pot constitui înjurii. Definiția înjuriei este expusă prin art. 2 din Legea privind libertatea de exprimare, stabilind că înjurie este exprimare verbală, scrisă sau general acceptate într-o societate democratică.

Calificarea intimatului ca criminal, călău, tîlhar, nu poate fi înjurie, atît timp cît aceste calificative reprezintă percepția publică persoanei Andrian Candu, dar și personală a autorului Constantin Cheianu.

Toate aceste sintagme, apreciate de instanța de apel ca fiind lezante, constituie judecări de valoare bazate pe un substrat factologic suficient, confirmat și atestat inclusiv prin acte juridice emane de la Parlamentul Republicii Moldova.

Instanța de recurs urmează să rețină că criticile severe împotriva integrității personale și profesionale ale politicienilor, chiar dacă sunt expuse în cadrul unor dezbateri de interes general pentru societate, trebuie făcute cu bună-credință și cu întemeierea lor pe un substrat factologic minimal. Or, legea cu privire la libertatea de exprimare și art. 10 al Convenției nu garantează o libertate de exprimare nelimitată chiar în ceea ce privește relatările cu privire la interes public deosebit. Exercițarea acestei libertăți oricum presupune obligații și responsabilități.

Totodată, instanța de recurs trebuie să reiasă din circumstanța în cazul în care informația este furnizată publicului larg nemijlocit de presă sau urmare a unei investigații jurnalistice cu privire la politicieni sau alte persoane care sunt sau se vor considerate publice limitele ingerințelor în libertatea de expresie trebuie să fie minime.

Astfel, având în vedere ansamblul raționamentelor de drept menționate, a constatat că criticile aduse lui Andrian Candu au fost făcute având în vedere postura lui politică înaltă și în cadrul unor dezbateri de maxim interes general pentru societate și cu întemeierea lor pe un substrat factologic esențial.

Prin urmare, instanța de apel urma să respingă argumentele intimatului cu privire la faptul că expresiile „Insul care a colaborat la mai multe crime” și „Tîlharu cu chim mîeros” reprezintă judecări de valoare a căror expunere este denaturată până la falsitate și implicit capătul de cerere prin care s-a solicitat dezmințirea acestor expresii.

În același timp, instanța de apel urma să respingă și alegațiile intimatului prin care se invocă că expresiile „călău sadic, criminal, tîlhar” și „călău care își vizitează victimile” reprezintă înjurii pentru care pârâtul trebuie să-și ceară scuze, din următoarele motive.

La caz, este evident că expresiile date sunt ofensatoare și nu tocmai potrivit pentru un discurs cu privire la o persoană privată, iar în anumite situații și cu privire la persoanele publice.

Dar având în vedere că informația menționată a fost expusă față de un politician de cel mai înalt rang și în contextul unor polemici de maximă importanță pentru public, în care s-au antrenat absolut toți actorii care au acces la sursele media, instanța de recurs urmează să constate că impunerea scuzelor reprezintă o restrângere disproporționată a libertății de exprimare și o descurajare nepotrivită a dezbaterilor publice în una din cele mai sensibile și grave probleme care a marcat societatea Republicii Moldova începând cu anul 2014 și până în prezent.

Mai mult, instanța de apel a derogat grav și de la prevederile art. 25 și 26 din Legea privind libertatea de exprimare. În această privință amintim că pîrît în cauză este SRL „Jurnal de Chișinău Plus”, care putea fi obligat de instanța la publicarea dezmințirii, ceea ce a și fost dispus prin aliniatul 4 din dispozitivul deciziei.

Prin aliniatul 5 din dispozitivul deciziei instanța a admis derogarea de la legea citată mai sus, prin faptul că a obligat postul Jurnal TV să dezmințască doar că în dosar există acte ce confirmă că „Jurnal de Chișinău Plus” SRL nu mai este titular al postului Jurnal TV, motive din care instanța putea dispune că obligația de dezmințire să fie exercitată de ÎCS „Jurnal de Chișinău Plus” SRL prin intermediul postului Jurnal TV, dar fiind că prin aliniatul 4 citat mai sus anume persoana juridică a fost obligată să dezmințască și nu postul Jurnal TV.

De asemenea, dispozitivul contravine și părții descriptive, deoarece reclamantul-apelant a avut pretenții de site-ul www.jurnaltv.md, pe cînd în dispozitiv este indicat un alt site www.jurnal.md, față de care nici reclamantul nu a invocat pretenții și nici instanța nu a constatat ceva.

Prin urmare, a considerat că de către instanța de apel au fost încălcate sau aplicate eronat normele de drept material în cazul în care instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuie să fie aplicată, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

La 11 decembrie 2020, prin intermediul oficiului poștal, ÎCS „Reforma Art” SRL, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe și încasarea cheltuielilor de judecată, în cuantumul taxei de stat achitate.

În motivarea recursului ÎCS „Reforma Art” SRL a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel și a considerat că există temei de casare a acesteia prevăzut de art. 432 alin. (1), (2) și (4) CPC.

Având în vedere că toată perioada de referință Andrian Candu a fost vice-președinte al Partidului Democrat și deținător de înalte funcții de stat, este lesne de înțeles, pentru orice observator independent că această declarație a parlamentului se referă și la el.

Cînd sunt puse la bază toate aceste prezumții și certitudini, se întrevede clar că insinuările intimatului și a instanței de apel despre netemeinicia judecăților de valoare, sunt pur și simple hilare și eronate.

Instanța de apel nici nu s-a pronunțat asupra acestor argumente și nu a motivat de ce afirmațiile ce constituie judecăți de valoare nu sunt apreciate ca judecăți de valoare fundamentate suficient.

Prin materialul menționat SRL „Jurnal de Chișinău Plus” a răspândit judecăți de valoare cu un substrat factologic suficient și aceste informații nu constituie injurie.

A menționat că caracterul defăimător al informației nu se prezumă. Acest fapt trebuie de dovedit de reclamant conform prevederilor art. 24 din Legea cu privire la libertatea de exprimare.

Prin cererea de chemare în judecată reclamantul nu a demonstrat în nici un fel că judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient, împrejurări în care aceasta nu a motivat cererea de chemare în judecată. El a expus doar textul emisiunii, din care intenționat a omis să menționeze și aceste epitete îi sunt caracteristice el i-a generat apariția lor, prin propriul comportament. Intimatul nu a prezentat probe și argumente care să confirme și să demonstreze că cele relatate nu sunt adevăruri, precum și nu a combătut prin nimic substratul factologic suficient pe care s-a bazat judecățile de valoare difuzate. Contrar acestor neajunsuri, instanța de apel a admis cererea de chemare în judecată.

Aceste împrejurări de fapt și de drept, coroborate cu lipsa temeiurilor și premiselor care ar atesta încălcarea vreunui drept al intimatului cât și că acesta nu a motivat prin nimic caracterul fals, neveridic al informațiilor, dar și reieșind din faptul că aceste informații reprezintă niște judecăți de valoare bazate pe un suport factologic suficient, obligau instanța de apel să pronunțe o hotărâre de respingere a cererii de chemare în judecată depusă de Andrian Candu împotriva SRL „Jurnal de Chișinău Plus”.

Argumentele invocate în prezenta cerere de recurs, precum și prin referințele înaintate, atestă concluzia că instanța de apel a ignorat mai multe probe din dosar, pe care le-au apreciat vădit eronat, precum a refuzat să aplice prevederile legale clare, dar și a interpretat acele norme contrar practicii Curții Europene ale Drepturilor Omului, formulate inclusiv în cadrul unor hotărâri de condamnarea Republicii Moldova pentru violarea dreptului la libera exprimare, erori ce trebuie să fie corectate în modul convenit de instanța de recurs.

Mai mult, instanța de apel a impus spre executare hotărârea unor entități care nu au calitatea de subiect al raporturilor juridice, obligând ca activitatea de dezmințire să fie efectuate de Jurnal TV și site-ul www.jurnal.md, ce le aparține.

În acest sens, a reținut că reieșind din art. 15, 18 din Legea cu privire la libertatea de exprimare și art. 57 și 58 CPC, acțiunea în cazurile de defăimare se înaintează împotriva autorului informației, în cazul dat Constantin Cheianu și/sau persoanei juridice care a răspândit-o – SRL „Jurnal de Chișinău Plus”.

Anume aceste persoane pot avea calitatea de pârât în astfel de litigii și doar ele pot fi obligate la o anumită conduită, inclusiv publicarea de dezmințire sau prezentarea de scuze. Instanța de apel a derogat de la aceste prevederi și a obligat ca executarea hotărârii să fie efectuată de o marcă Jurnal TV și de o denumire de site www.jurnal.md, cu toate că reclamantul a avut pretenții față de www.jurnaltv.md, prin ce a încălcat grav procedura și practica pus în seama sa executarea hotărârii sale arbitrară și ilegale, deoarece ei sunt proprietarii a celor 2 branduri.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că decizia Curții de Apel Chișinău a fost emisă la 20 octombrie 2020.

Curtea de Apel Chișinău a expediat părților copia deciziei la data de 20 noiembrie 2020, dar la actele cauzei lipsesc probe prin care s-ar confirma recepționarea acesteia de către recurenți.

În circumstanțele date, recursurile declarate de ÎCS „Jurnal de Chișinău Plus” SRL și de ÎCS „Reforma Art” SRL la 04 decembrie 2020 și respectiv la 11 decembrie 2020, sunt depuse în termenul prevăzut de lege.

Prin notificarea din 13 ianuarie 2021 Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat lui Andrian Candu copia recursului și l-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 28 aprilie 2021 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei,

apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit că Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache a depus acțiune în judecată împotriva ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL, intervenientului accesoriu ÎCS „Reforma Art” SRL solicitând apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației, exprimarea scuzelor și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prima instanță fiind investită cu judecarea cauzei în fond a ajuns la concluzia respingerii acțiunii ca fiind neîntemeiată, concluzionând că criticile aduse lui Andrian Candu au fost făcute avînd în vedere postura lui politică înaltă și în cadrul unor dezbateri de maxim interes general pentru societate și cu întemeierea lor pe un substrat factologic esențial.

Prin urmare, prima instanță a respins argumentele reclamantului cu privire la aceea că expresiile „Insul care a colaborat la mai multe crime” și „Tilharul cu chip micos” reprezintă judecăți de valoare a căror expunere este denaturată pînă la falsitate și implicit, capătul de cerere prin care s-a solicitat dezmințirea acestor expresii.

În același timp prima instanță a respins alegațiile reclamantului prin care se invocă că expresiile „călău sadic”, criminal, tîlhar și călău care își vizitează victimile”, reprezintă înjurii pentru care pârâtul trebuie să-și ceară scuze.

Astfel, când persoana dorește să răspândească informație, Statul nu poate dicta sau critica forma în care această informație este răspândită.

La caz, expresiile „călău sadic, criminal tîlhar, și călău care își vizitează victimile” sunt ofensatoare și nu tocmai potrivite pentru un discurs cu privire la o persoană privată, iar în anumite situații și cu privire la persoanele publice.

Dar avînd în vedere că informația menționată a fost expusă față de un politician de cel mai înalt rang, în contextul unor polemici de maximă importanță pentru public, în care s-au antrenat absolut toți actorii care au acces la sursele media, prima instanță a constatat că impunerea scuzelor ar reprezenta o restrângere disproporționată a libertății de exprimare și o descurajare nepotrivită a dezbaterilor publice în una din cele mai sensibile și grave probleme care a marcat societatea Republicii Moldova începînd cu anul 2014 și pînă în prezent.

Instanța de apel examinînd cauza în ordine de apel a ajuns la concluzia admiterii apelului, casării hotărârii primei instanțe și emiterii unei noi hotărâri de admitere a acțiunii. Fiind obligat ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL să dezmință, prin aceleași mijloace de informare în masă sau a unor mijloace de informare în masă similare, informația defăimătoare în privința lui Andrian Candu răspîndite de către acesta în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015 la orele 19:35-19:40. Dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmințe informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmînd faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”. Dezmințirea să fie realizată de www.jurnal.md conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmințe informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul

emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”. A fost încasat în beneficiul lui Andrian Candu din contul ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL suma de 100 de lei, cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat în prima instanță, și suma de 75 de lei, cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat în instanța de apel.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, instanța de apel, la examinarea cauzei, a aplicat eronat normele de drept material și nu a dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele pricinii.

Așa deci, pe parcursul judecării cauzei s-a stabilit cu certitudine faptul că, Andrian Candu a depus acțiune în instanța de judecată împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „Jurnal de Chișinău Plus”, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la obligarea pârâtului de a dezminți prin aceleași mijloace de informare în masă sau unor mijloace de informare în masă similare, a informației defăimătoare răspândite de către acesta împotriva reclamantului în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015, ora 19:35 -19:40; dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnaltv.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; dezmințirea să fie realizată de www.jurnaltv.md conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnaltv.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; înștiințarea prealabilă a dlui Andrian Candu despre data, ora exactă, emisiunea, rubrica și pagina în care va fi difuzat textul dezmințirii.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a admis apelul, a casat hotărârea primei instanțe și a emis o nouă hotărâre admitere a acțiunii cu obligarea ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL să dezmință, prin aceleași mijloace de informare în masă sau a unor mijloace de informare în masă similare, informația defăimătoare în privința lui Andrian Candu răspândite de către acesta în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015 la orele 19:35-19:40. Dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului **www.jurnal.md** dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”. Dezmințirea să fie realizată de **www.jurnal.md** conform textului: „Postul de televiziune Jurnal

TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”.

Conform art. 26 alin. (2) și (3) din Legea privind libertatea de exprimare, în cazul în care instanța de judecată va stabili că acțiunea cu privire la răspîndirea informației false și defăimătoare este întemeiată, iar reclamantul solicită publicarea unei dezmințiri, instanța va dispune dezmințirea relatărilor false și defăimătoare, indicînd în dispozitivul hotărîrii textul dezmințirii.

Instanța de judecată va dispune efectuarea dezmințirii în cel mai potrivit mod pentru restabilirea drepturilor reclamantului. Dacă informația falsă și defăimătoare a fost răspîndită prin intermediul mass-mediei, instanța va obliga mass-media care a răspîndit această informație să publice și/sau să răspîndească dezmințirea la aceeași rubrică, pagină, în același program, la aceeași oră sau în același ciclu de emisiuni. În cazul în care informația falsă și defăimătoare a fost răspîndită prin alte mijloace decît mass-media, instanța va stabili aceeași modalitate de dezmințire sau, după caz, alta adecvată situației.

Or, după cum rezultă din cererea de chemare în judecată, concretizată ulterior, reclamantul a solicitat dezmințirea prin aceleași mijloace de informare în masă sau a altor mijloace de informare în masă similare a informației defăimătoare răspîndite de către acesta împotriva reclamantului în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015, ora 19:35 -19:40; dezmințirea să fie realizată de către postul de televiziune Jurnal TV prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „postul de televiziune Jurnal TV” și administrația site-ului www.jurnaltv.md să dezmințe informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; dezmințirea să fie realizată de www.jurnaltv.md conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnaltv.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, intervalul 19:35 - 19:40. Confirmăm faptul că informațiile difuzate la emisiunea „Mai pe scurt” au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la dl Andrian Candu”; înștiințarea prealabilă a dlui Andrian Candu despre data, ora exactă, emisiunea, rubrica și pagina în care va fi difuzat textul dezmințirii.

Pe cînd, instanța de apel în dispozitivul deciziei a obligat ÎCS „Jurnal de Chișinău” SRL să dezmințe, prin aceleași mijloace de informare în masă sau a unor mijloace de informare în masă similare, informația defăimătoare în privința lui Andrian Candu răspîndite de către acesta în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din 02 iunie 2015 la orele 19:35-19:40.

Însă, totodată, prin aliniatul 5 și 6 din dispozitivul deciziei, instanța de apel a obligat postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md să dezmințe prin plasare cu titlu de imagine și prin vociferare a următorului text: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului www.jurnal.md dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în

cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”. Dezmințirea să fie realizată de **www.jurnal.md** conform textului: „Postul de televiziune Jurnal TV și administrația site-ului **www.jurnal.md** dezmente informațiile care au fost difuzate în adresa domnului Andrian Candu în cadrul emisiunii „Mai pe scurt” din data de 02 iunie 2015, interval 19:35-19:40, confirmând faptul că, informațiile difuzate au fost neadevărate, motiv pentru care cerem scuze de la d-l Andrian Candu”.

Or, obligația de dezmințire urma să fie exercitată de pîrîtul din speță, ÎCS „Jurnal de Chișinău Plus” SRL. Mai mult, reclamantul a avut pretenții față de administrația site-ului www.jurnaltv.md, pe cînd în dispozitivul deciziei este indicat un alt site www.jurnal.md.

În acest sens, reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată-supra, Colegiul lărgit reține că, instanța de apel judecând apelul urma să soluționeze raportul juridic apărut și să verifice legalitatea hotărârii primei instanțe în limitele pretențiilor invocate și motivelor aduse de părți, în susținerea acestora.

Astfel, conform art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărîrea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În condițiile art. 241 alin. (6) Cod de procedură civilă, dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărîrii.

Prin urmare, instanța de recurs constată că concluziile expuse în partea de motivare nu corespund cu concluziile din partea dispozitivă, deoarece în partea motivată instanța de apel a obligat pîrîtul ÎCS „Jurnal de Chișinău Plus” SRL și administrația site-ului www.jurnaltv.md să efectueze dezmințirile solicitate de reclamant în acțiune, iar în dispozitivul deciziei obligă cu totul alte părți să efectueze aceste dezmințiri, postul de Jurnal TV și site-ul www.jurnal.md, care nu au calitatea de parte în procesul dat.

În acest context, instanța de recurs menționează că din prevederile art. 239 și 241 Cod de procedură civilă rezultă că între dispozitiv și motivare trebuie să existe concordanță.

În cazul în care o atare concordanță nu există, dispozitivul, cuprinzând o altă concluzie decât aceea pe care o impuneau motivele, această hotărîre este nemotivată și are drept consecință nulitatea ei.

În contextul dat, instanța de recurs reține că, cele descrise supra, indică la o examinare arbitrară, superficială a cauzei de către instanța de apel, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță, prin prisma prevederilor legale și fără a intra în esența litigiului dedus judecătii, precum și a pretențiilor formulate de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache, fiind emisă o decizie care conține concluzii contradictorii.

Suplimentar, instanța de recurs menționează că, în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar avînd în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să prezinte noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărîrea sa, ci să examineze efectiv problemele

esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu să se rezume doar la probarea concluziilor unei părți.

Din considerentele menționate și avînd în vedere că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural și această eroare nu poate fi reparată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile declarate, de a casa decizia din 20 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău și de a trimite cauza spre rejudecare în ordine de apel în aceeași instanță, în alt complet de judecători.

La rejudecare instanța de apel urmează să țină cont de cele expuse și să emită o hotărîre legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de Întreprinderea cu Capital Străin „Jurnal de Chișinău Plus” și de Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată.

Se casează decizia din 20 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrian Candu, reprezentat de avocatul Iurie Mihalache împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „Jurnal de Chișinău Plus”, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, dezmințirea informației, exprimarea scuzelor și încasarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Ala Cobăneanu

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru